УДК 336.13

Н. Я. Михаліцька,
Х. І. Цвайг

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ ЯК ГАРАНТІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Досліджено роль державного сектора економіки України як чинника, що впливає на стан інвестиційної безпеки держави. Встановлено залежність темпу приросту ВВП від рівня інвестицій в основний капітал в Україні.

З'ясовано потребу в новій системі управління державним сектором економіки та оподаткування, яка би сприяла його розвитку, збільшенню реальних інвестицій в економіку та достатньому рівню інвестиційної безпеки й витрат на науково-технічну та інноваційну діяльність в Україні.

Ключові слова: *інвестиційна безпека, державний сектор, частка держсектора, інвестиції в основний капітал, норма інвестування.*

Постановка проблеми. В Україні у процесі трансформації політичної та економічної систем розширилося коло проблем, пов'язаних із необхідністю формування засад її економічної безпеки. Нестабільний характер функціонування економіки України обумовлює існування внутрішніх загроз економічній безпеці: нездатність до самозбереження і саморозвитку, слабкість інноваційного потенціалу, неефективність державного регулювання економіки, загострення протиріч і соціальних конфліктів тощо.

Інтенсифікація глобалізаційних процесів спричиняє зростання взаємозалежності національних економік, залежності від світової системи, їх уразливість до зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних загроз, що зумовлені протидією політичних і економічних інтересів

економічних суб'єктів світової економіки та загостренням глобальних екологічних проблем. За минулі роки для економіки України з'явилися такі зовнішні загрози економічній безпеці, як обмеження присутності її товарів на світових ринках і доступу до передових світових технологій, неконтрольований вивіз капіталу і стратегічно важливих сировинних товарів тощо. Проте, безперечно, головну загрозу національній економічній та політичній безпеці України нині становить зовнішня військова агресія Російської Федерації. За оцінками аналітиків, суттєве погіршення економічної ситуації з 2014 р. було спричинено військовими діями на сході України, що зумовило ланцюгову реакцію дисбалансу всіх макроекономічних показників [1].

З урахуванням реалій ситуації у вітчизняній економіці, гостроти проблеми економічної безпеки актуальними є дослідження щодо визначення дієвих державних механізмів і засобів захисту економіки України, серед яких, на нашу думку, чільне місце належить державному сектору економіки та його впливу на інвестиційну безпеку країни.

Стан дослідження. Публікації з означеної проблеми засвідчують посилення концентрації уваги вітчизняних учених, політиків та аналітиків-експертів до з'ясування ролі держави у забезпеченні економічної безпеки України загалом та в умовах військової агресії. Окремі аспекти цієї проблеми розробляли такі економісти, як І. Г. Бабець, В. М. Бегма, Д. Ю. Венцковський, О. С. Власюк, В. П. Горбулін, О. М. Ляшенко, І. Р. Михасюк, А. П. Онофрійчук, М. Сунгуровський та ін. Переважна більшість сучасних досліджень зосереджена на визначенні пріоритетів державного регулювання економіки в умовах економічної та політичної кризи, а також на необхідності реформування і розвитку оборонно-промислового комплексу як основної ланки забезпечення обороноздатності держави.

Тимчасом є очевидним, що в сучасних вітчизняних економічних реаліях украй необхідною є суттєва модифікація теоретичних підходів до з'ясування ролі і структури державного сектора економіки як вагомого інструмента забезпечення економічної безпеки у кризових ситуаціях розвитку. А це потребує докладнішого наукового висвітлення окресленої проблеми.

Метою статті є дослідження ролі державного сектора економіки України у підвищенні інвестиційної безпеки держави.

Виклад основних положень. Упродовж 2014–2018 рр. економіка України функціонує в умовах військової агресії, яка завдає безпрецедентних економічних і соціальних збитків та спричиняє серйозні деструктивні процеси: втрату промислового потенціалу окупованих територій, руйнацію інфраструктури на території бойових дій, дезорганізацію усталених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів,

часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу. Розміщені у східних регіонах підприємства вугільної, металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості, що забезпечували значну частину внутрішнього промислового виробництва та експорту, зазнали величезних утрат, знищено низку транспортно-логістичних об'єктів.

Масштаби трагічних наслідків впливу негативних чинників на розвиток вітчизняної економіки стають більш зрозумілими завдяки порівнянню динаміки валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення у колишніх республіках Радянського Союзу (табл. 1).

Таблиця 1

ВВП на душу населення в республіках колишнього СРСР за паритетом купівельної спроможності (в міжнародних доларах і цінах 2011 р.)*

Країна	Місце у 2016 р.	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2016 2010
Естонія	1	11362	15703	22807	22741	27550	28110	124%
Литва	2	9357	12189	18526	21069	26971	27944	133%
Росія	3	12813	14051	19326	23108	24517	24417	106%
Латвія	4	8284	11175	17522	18252	23035	23729	130%
Казахстан	5	8283	9952	16014	20097	23522	23447	117%
Білорусь	6	5452	7563	11213	16235	17230	16752	103%
Азербайджан	7	3320	4459	8052	15950	16699	16001	100%
Туркменістан	8	4601	5333	6495	9942	14992	15648	157%
Грузія	9	2295	3264	4902	6734	9025	9277	138%
Вірменія	10	2173	2925	5357	6703	8196	8190	122%
Україна	11	5060	4797	7246	7824	7465	7668	98%
Узбекистан	12	2242	2504	3069	4240	5700	6039	142%
Молдова	13	2605	2321	3308	3911	4747	4944	126%
Киргизія	14	1696	2075	2370	2790	3238	3294	118%
Таджикистан	15	1270	1180	1707	2106	2641	2763	131%
Весь світ	**–**	**9231**	**10335**	**11692**	**13176**	**14765**	**15067**	114%
Китай (КНР)	–	2564	3701	5719	9526	13570	14399	151%

* Джерело: Індикатори Всесвітнього банку станом на 01.03.2018 р.

Аналіз даних наведеної таблиці показує, що за період 2011–2016 рр. виробництво ВВП на душу населення в усіх з розглянутих країн знизилось лише в Україні, спад становив 2%. Якщо у 2010 р. Україна посідала сьоме місце у рейтингу за рівнем ВВП на душу населення, то 2016-го вона перемістилась на одинадцяте місце.

Незважаючи на спад виробництва, в Україні вдалося за минулі роки дещо стабілізувати тенденцію зниження частки експорту товарів та послуг у ВВП (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка окремих макроекономічних показників розвитку економіки України у 2010–2016 рр.*

Рік	Темп приросту ВВП, %	Експорт товарів та послуг, у % до ВВП	Валове накопичення основного капіталу, у % до ВВП
2010	4,2	47,1	17,0
2011	5,5	49,8	17,6
2012	0,2	35,4	19,0
2013	0,0	43,0	16,9
2014	-6,6	48,6	14,1
2015	-9,8	52,6	13,5
2016	2,3	49,3	15,1

* Джерело: Індикатори Всесвітнього банку станом на 01.03.2018 р.

Проте за 2014–2017 рр. помітно скоротилась частка валового накопичення основного капіталу у ВВП – приблизно на 15%. У 2016 р. Україна за показником валових інвестицій в основний капітал опинилась фактично на останньому місці серед республік колишнього СРСР: 1) Киргизія – 32,5; 2) Грузія – 30,3; 3) Азербайджан – 24,8; 4) Узбекистан – 24,8; 5) Білорусь – 23,9; 6) Естонія – 22,3; 7) Молдова – 22,3; 8) Казахстан – 22,0; 9) Росія – 21,1; 10) Литва – 18,9; 11) Латвія – 18,24; 12) Вірменія – 17,84;13) Україна – 15,1.

Негативна тенденція зменшення частки валових інвестицій в основний капітал у ВВП загрожує економічній безпеці держави, бо знижує і без того недостатні темпи економічного розвитку. Розрахунки автора продемонстрували, що в Україні близько 60% зростання ВВП

обумовлено рівнем інвестицій в основний капітал (див. рис.). Відповідно до розрахунків, збільшення частки валових інвестицій в основний капітал на один процентний пункт зумовлює зростання річного темпу приросту ВВП на 2,2 процентного пункта.

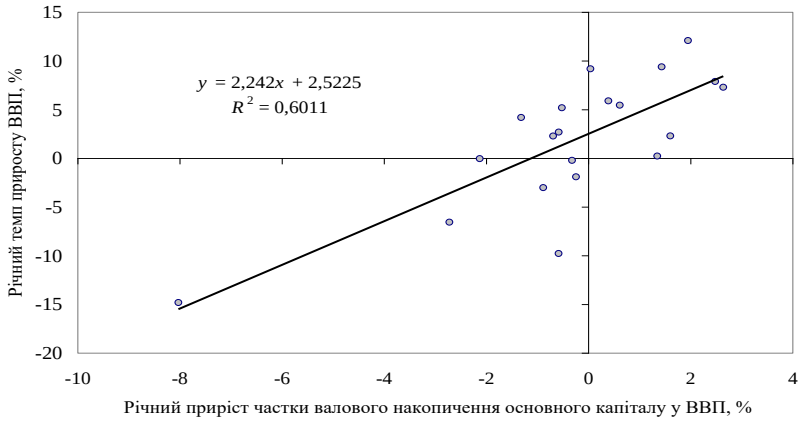

Рис. Регресійна залежність темпу приросту ВВП від рівня інвестицій в основний капітал в Україні в 1997–2017 роках

Отже, з'ясування шляхів підвищення інвестиційної активності в Україні є нагальною потребою, пов'язаною із забезпеченням економічної та, зокрема, інвестиційної безпеки держави, позаяк нехтування інвестиційно-економічною безпекою може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей, банкрутства багатьох підприємств і, нарешті, до підриву системи життєзабезпечення нації з остаточною втратою суверенітету.

Водночас, незважаючи на широке коло досліджень інвестиційно-економічної безпеки, відкритими залишаються питання про те, в яких межах здійснювати приватизацію державного сектору, як проводити залучення іноземних інвестицій, щоби не спровокувати загрози національній безпеці, а навпаки, стимулювати економічне зростання.

З огляду на це, однозначного визначення потребує поняття «інвестиційна безпека». Деякі автори [2, с. 14] під інвестиційною безпекою розуміють такий рівень інвестування економіки (норму інвестування), який забезпечував би її розширене відтворення, раціональну реструктуризацію та технологічне переозброєння. Інші ж наголошують

[3, с. 24], що інвестиційна безпека визначається можливістю накопичення ресурсів або капітальних вкладень. За належного їх рівня підвищується капіталовіддача функціонування секторів економіки, зростають темпи розширеного відтворення і технологічного переозброєння економіки. На думку О. І. Барановського, під інвестиційною безпекою держави слід розуміти досягнення рівня інвестицій, що дає змогу оптимально задовольняти поточні інвестиційні потреби національної економіки за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання і повернення коштів, які інвестуються, оптимального співвідношення між розмірами внутрішніх і зовнішніх інвестицій, іноземних інвестицій у країну і вітчизняних за кордон, підтримання позитивного національного платіжного балансу [4, с. 24]. Розширений огляд сучасних дефініцій «інвестиційна безпека держави» та «інвестиційна безпека підприємства» зроблено Є. В. Міщуком та Ю. Б. Кашубіною [5]. Ці автори, цитуючи О. М. Юркевича [6], вказують на існування певних підходів до визначення категорії «інвестиційна безпека»:

1) визначення інвестиційної безпеки через рівень інвестицій або рівень інвестування економіки, який гарантував би її розширене відтворення, раціональну реструктуризацію та технологічне переозброєння [20, с. 14];

2) визначення інвестиційної безпеки через спроможність досягнення певного рівня інвестицій, здатності створити передумови активної інвестиційної діяльності або можливість нагромадження ресурсів чи капітальних вкладень [12, с. 24].

Звернуто увагу на необхідність включення до показників економічної безпеки держави інвестиційної складової, до показників оцінки якої було би включено індекс захищеності інтересів інвесторів та інші [7, с. 92–94].

Окремі автори [8, с. 20] виокремлюють поняття «безпека інвестиційних вкладень», під яким розуміють відсутність ризику втрат капіталу (вкладених коштів і майбутніх доходів), хоча відносять це переважно до категорії «інвестиційна безпека підприємства».

На наш погляд, тлумачення інвестиційної безпеки держави має опиратися на систему оціночних критеріїв-показників, серед яких доцільно назвати такі (%):

1) ступінь зносу основних засобів;

2) частка інвестицій в основний капітал у ВВП;

3) частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій поточного року;

4) частка прямих іноземних інвестицій у їх загальному обсязі, що надходить з офшорних зон;

5) частка інвестицій підприємств державного сектора у загальному обсязі інвестицій поточного року;

6) рівень тінізації економіки загалом та в державному секторі економіки зокрема;

7) рівень прибутковості активів підприємства, зокрема підприємств державного сектора економіки;

8) зниження відсоткового навантаження прямих податків на прибуток, що використаний у поточному році на фінансування виробничих інвестицій у вітчизняне виробництво.

Нині в системі державного управління інвестиційною безпекою держави та крупних підприємств застосовуються лише перші три критерії, а ті критерії, що дозволяють контролювати виведення фінансового капіталу в офшори або підвищувати ефективність роботи підприємств державного сектора та рівень менеджменту на них, практично не використовується. Не визначається також вкрай необхідний інтегральний індекс інвестиційної безпеки, який враховував би провідну роль державного сектора.

Якщо на реалізацію таких цілей, як ефективне врядування, розвиток людського капіталу, верховенство права і боротьба з корупцією в умовах сучасної ринкової економіки держава може впливати переважно опосередковано, створюючи відповідні інституціональні умови (належне законодавство, продуктивну діяльність органів державної влади та управління, дієві організаційні механізми), то для швидкого досягнення таких цілей, як економічне зростання, досягнення належного рівня національної безпеки й обороноздатності, держава мусить використовувати державний сектор економіки [9], також на засадах мобілізаційної економіки [21]. На жаль, віднедавна Кабінетом Міністрів України взято курс практично на повний розпродаж підприємств державного сектора економіки, зокрема стратегічних, і тих, що ефективно працюють.

При цьому основним аргументом необхідності проведення приватизації державних об'єктів є постійні посилання на вимоги Міжнародного валютного фонду, який нібито потребує тотальної приватизації державного сектора в обмін на надання Україні наступного кредитного траншу. Тимчасом такі відмови є упередженими, вони віддзеркалюють намагання певних ділових кіл поживитися за рахунок приватизації ефективних державних підприємств або тих із них, які зумисно доводяться до межі банкрутства перед приватизацією з метою зниження їх стартової ціни. Та й навряд чи інтереси МВФ збігаються з національними інтересами України.

За даними моніторингу Мінекономрозвитку, в 2016 р. в країні з 3435 держпідприємств 586 були повністю збитковими, а 1665 і зовсім не працювали. Вже 2016-го відсоток держсектора в економіці

становив 11,1%, що вдвічі–втричі менше від рівня європейських країн [10], але Мінекономрозвитку планує скоротити цю цифру до 6% [11].

Для пояснення громадськості цих, вже давно не популярних заходів, працівники Мінекономрозвитку України наводять дещо викривлені статистичні дані. Наприклад, за словами заступника міністра М. Нефьодова, нібито у 2015 році державні підприємства витягли з кишень платників податків 56 млрд грн, що можна порівняти з бюджетом Міністерства оборони. Він пояснював, що кожного року на утримання цих підприємств виділяється грошова сума, яка становить половину того, що витрачається на армію. Наприклад, 2015 року це було більше 50 млрд грн. В 2016 році прибуток 100 найбільших державних підприємств складав 26,4 млрд грн, заразом 85% (22,5 млрд грн) було отримано від однієї компанії – «Нафтогазу». Проте ця інформація суперечить даним моніторингу того ж Мінекономрозвитку України (табл. 3).

Таблиця 3

Інформація про результати проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності у 2013, 2016 та за 9 міс. 2017 р.*

№ з/п	Найменування показника	2013 р.	2016 р.	9 міс. 2017 р.
1	Кількість суб'єктів господарювання, що належать до сфери державного управління – загалом з них:	3 632	3 435	3 392
2	працюючі	2 109	1 770	1 611
3	прибуткові – з числа працюючих	1 338	1 184	1 056
4	непрацюючі	1 005	1 301	1 362
5	інформація відсутня	518	364	419
6	Чистий прибуток (– збиток), млн грн	–17 839	39 613	36 684
7	Дебіторська заборгованість, млн грн	165 512	206 736	204 658
8	Кредиторська заборгованість, млн грн	268 417	466 040	476 921
9	Загальна вартість активів, млн грн	757 210	1 639 645	1 588 193
10	Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	1 112 254	846 977	816 874
11	Середньомісячна заробітна плата, грн	4 203	6 454	7 988
12	Сума заборгованості з виплати заробітної плати, млн грн	256,2	409,	848,1

* Джерело: дані зі сайту Мінекономрозвитку України.

Зауважимо, що дані за 2013 р., наведені у табл. 3, охоплюють збиткові підприємства, які потрапили на територію тимчасово окупованого Донбасу, зокрема підприємства Міненерговугілля, збитки яких складали 18 530,5 млн грн, державні комітети та інші органи виконавчої влади, що зазнали втрат на понад 1 млрд грн.

У 2018 р. заплановано отримати від приватизації 22,5 млрд грн прибутку. Для цього Фондом державного майна України планується продати Одеський припортовий завод (ОПЗ), Турбоатом, Державну продовольчо-зернову корпорацію України (ДПЗКУ) тощо. Назагал у період з 2017 до 2020 р. з 3 435 державних підприємств тільки 893 підлягають приватизації і серед них – підприємства держсектору, які працюють найбільше ефективно.

На наш погляд, в Україні назріла потреба у модернізації вітчизняної податкової системи у напрямку створення системи інвестиційного податкового кредитування внутрішніх інвестицій та інших *механізмів прискорення накопичення основного капіталу* підприємствами України.

Слід зазначити, що інноваційно-інвестиційний кредит активно використовується у країнах Західної Європи. Наприклад, у Франції інвестиційний податковий кредит надається на рівні 25% приросту витрат компаній на НДДКР порівняно із попереднім роком, а в Німеччині поширена прискорена амортизація, що вже у першій рік дає змогу амортизувати 50% вартості майна, і за перші три роки величина амортизованого майна може сягати 80%. У США величина інвестиційного податкового кредиту коливається у межах 6–10% обсягу інвестицій в устаткування [13].

До інвестиційних знижок на податки як інструменту стимулювання інноваційної діяльності підприємств вдаються і в Японії, де передбачено право підприємств відраховувати з податку на прибуток 7% обсягу капіталовкладень в обладнання, яке використовується для проведення наукових досліджень зі створення нових матеріалів та електронної техніки. У Великобританії застосовують 50-відсоткові податкові знижки на інвестиції, у Канаді податкові знижки на інвестиції передбачені в розмірі від 10% до 50% залежно від територіального розташування підприємств [14].

Окрім заходів, спрямованих на пришвидшення накопичення основного капіталу підприємствами України, доцільно удосконалити й *механізми державного регулювання прямих іноземних інвестицій*. Адже катастрофічне погіршення інвестиційного клімату за минулі роки зумовило низьку інвестиційну привабливість економіки країни, неспроможність залучати динамічні інноваційні й технологічно

складні виробництва, також спричиняє значний відтік іноземних інвестицій у кризові періоди.

Традиційні ризики інвестиційної діяльності в Україні, пов'язані з інституційними чинниками та низькою ефективністю державної політики, у 2014–2017 рр. посилилися внаслідок різкого зростання політичної та економічної нестабільності й через тривалі бойові дії на території Донецької та Луганської областей. Сукупний вплив зазначених чинників змусив компанії відмовлятися або відкладати на майбутні періоди реалізацію інвестиційних проектів. Як наслідок, за 2015 р. відбувалось виведення іноземного капіталу з України – обсяг нагромаджених прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) у вітчизняну економіку скоротився на 2,4 млрд дол. США порівняно з початком року. Щоправда, у 2016 р. тенденція змінилася і цей обсяг дещо зріс з 50 364,8 млн дол. США станом на 01.01.2016 р. до 52 835,5 млн дол. США станом на 01.10.2016 р. Але відтік капіталу може повторюватися, оскільки наразі його загальмовано неможливістю продажу активів (насамперед у зоні конфлікту) або невигідністю такого продажу через девальвацію гривні [15, с.139].

Необхідно також призупинити руйнацію фундаментальної бази України, яка покликана забезпечувати структурні реформи в економіці на інноваційних засадах. Ознакою цієї руйнації є погіршення динаміки рівня витрат на науково-технічну діяльність, задовільним значенням яких вважається 2% від ВВП [16]. Витрати на фінансування науково-технічних робіт скоротилися з 0,85% ВВП у 2008 р. до 0,70% ВВП у 2013 р., 0,66% у 2014 р. і 0,64% і у 2015 р. За попередніми розрахунками, цей показник у 2016 р. становив 0,48%, зокрема за рахунок коштів державного бюджету – 0,16% [17]. Це свідчить про значне посилення загроз інноваційній безпеці держави.

З приводу збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку України доцільно зауважити, що такі інвестиції можуть не тільки сприяти її зростанню, але й нести загрози інвестиційній безпеці країни.

Основними загрозами для української економіки, які провокують іноземні інвестори, є:

– поглиблення внутрішніх дисбалансів товарних і фінансових ринків;

– консервація неефективної структури національного виробництва;

– монополізація окремих стратегічно важливих або соціально значущих сфер господарювання та ринків збуту з відповідними деформаціями конкурентного середовища;

– нераціональна експлуатація національної сировинно-ресурсної бази та виробничих потужностей [18, с. 24].

Таким чином, у сучасних умовах важливим напрямом економічної політики держави залишається реформа управління державними підприємствами з метою їх перетворення на прибуткові та конкурентоспроможні. В Україні підприємства з державною або комунальною участю формують значну частку ВВП, зайнятості та ринкової капіталізації. Вони переважають у житлово-комунальному господарстві та галузях інфраструктури (це енергетика, транспорт, зв'язок, фінансовий сектор). Тому ефективне управління такими підприємствами є передумовою не лише підвищення національної конкурентоспроможності, а й зміцнення економічної та соціальної безпеки держави.

Актуальність реформи управління державними та комунальними підприємствами пов'язана також з укладеною Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, де до пріоритетних завдань віднесено викорінення корупції у державному секторі, а також участь у процесах глобальної економічної інтеграції [19, с. 370–371].

Для ефективної *протидії корупційним проявам у процесі приватизації та управління державними підприємствами* в Україні доцільно адаптувати рекомендації зарубіжних досліджень (Randazzo, Palatiello 2016) щодо ефективного управління майном [20], за якими слід забезпечити таке:

1. Проведення періодичної інвентаризації державних активів і внесення відомостей про них до єдиного державного реєстру. Це один із найвитратніших як у матеріальному, так і в нематеріальному вимірі захід, який потребує докладного плану і чіткої координації учасників процесу.

2. Використання інформаційних (зокрема геоінформаційних) систем для інвентаризації та обліку майна і створення електронного реєстру об'єктів державної власності зі швидким прозорим визначенням місцезнаходження будівель, споруд чи земельних ділянок та отриманням вичерпної інформації про ці об'єкти.

3. Удосконалення і централізацію систем управління державним майном, що передбачає закріплення конкретних функцій за кожним державним органом, створення єдиної методології та системи обліку майна.

4. Уніфікацію форм звітності всіх органів управління державним майном. Важливим завданням є створення такої системи звітності, яка дозволила б різним державним органам узгоджувати результати діяльності. Несумісність звітності за різних умов вимірювання тих чи інших показників призводить до неповної і неточної інформації,

зниження ефективності роботи державних службовців, помилок при ухваленні рішень з управління майном і до зловживань, особливо корупційних.

5. Відкритий онлайн-доступ до інформації про державне майно. Інформація про кількість і розміщення об'єктів державної власності має бути доступна не тільки службовцям, а й громадянам – платникам податків.

6. Гнучке використання різних *механізмів управління державним майном*. Облік державного майна і залучення в оборот невикористаних об'єктів є необхідною, але недостатньою передумовою досягнення належного рівня ефективності управління. Потрібне постійне коригування підходів до управління майном з урахуванням динаміки зовнішніх впливів та необхідності забезпечення важливих внутрішніх соціально-економічних перетворень.

7. Модернізацію системи контролю за обліком державного майна, орієнтовану насамперед на виявлення змін у реєстрах з обліку майна з метою отримання корупційної вигоди.

8. Розвиток системи інвентаризації та обліку відповідно до цільового призначення державного майна. Йдеться про можливість багатоцільового використання об'єктів державної власності, залежно від різних системних характеристик, для ефективного управління якими потрібна і загальна, і специфічна інформація.

Неодмінною умовою протидії корупції є також *суспільна легітимізація власності*, нелегально нагромадженої у процесі необґрунтовано швидкої, несправедливої та непрозорої приватизації 90-х років ХХ ст., з можливістю спрямування легалізованої власності у пріоритетні сфери суспільного розвитку в Україні, як-от: охорону здоров'я і довкілля, обороноздатність держави, науку та освіту тощо [18].

Обґрунтування та розробка заходів, спрямованих на збереження державного майна та підвищення ефективності його використання, є запорукою зростання основних показників, що характеризують рівень інвестиційної безпеки у державному секторі економіки.

Висновки. Дослідження стану та ролі державного сектора економіки України продемонструвало, що внаслідок попередньої руйнівної приватизації та прямого розпродажу державних підприємств частка держсектора скоротилась у 2016 р. до 11,1%, що у 2–3 рази нижче, ніж у європейських країнах. Це істотно знижує рівень інвестиційної безпеки нашої держави.

Усунення проблем у розвитку державного сектора економіки є важливим завданням вітчизняної політики, яка має стати вагомою складовою масштабних структурних реформ, що здійснюються

в країні. Це уможливить забезпечення економічного прориву, якого потребує Україна, знекровлена війною й довготривалою і всеохоплюючою економічною кризою.

Перенесення фокусу уваги Уряду зі стабілізаційних реформ на структурні, особливо в державному секторі економіки, дасть змогу підвищити ефективність роботи державних підприємств, зменшити втручання держпосадовців у господарську діяльність підприємств за одночасного підвищення ефективності державного регулювання, залучити повною мірою інвестиційно-інноваційний ресурс для здійснення технічного і технологічного оновлення виробництва та інфраструктури.

До наступних завдань, що потребують подальших досліджень і розробок, слід віднести опрацювання нової системи управління державним сектором економіки, яка би сприяла його розвитку, збільшенню реальних інвестицій в економіку та достатньому рівню інвестиційної безпеки, а також витрат на науково-технічну та інноваційну діяльність в Україні. Потребує удосконалення й Податковий кодекс України, який стимулював би внутрішні інвестиції підприємств з іноземним капіталом та забезпечував захист вітчизняної економіки від офшоризації.

1. Комплексна оцінка економічної ситуації в Україні у 2014–2015 рр. (Ч. 1: Загальна оцінка макроекономічної ситуації). URL: http://iac.org.ua/ kompleksna-otsinka-ekonomichnoyisituatsiyi-v-ukrayini-u-2014-2015-rr-chastina-1-zagalna-otsinka-makroekonomichnoyi-situatsiyi/

2. Методичні рекомендації щодо рівня економічної безпеки України / за ред. С. І. Пирожкова. К.: НІПМБ, 2003. 42 с.

3. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення: монографія. К.: Укрархбудінформ, 2001. 121 с.

4. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. 759 с.

5. Міщук Є. В., Кашубіна Ю. Б. Дефініції економічної категорії «інвестиційна безпека». *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 2. С. 12–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_2_4

6. Юркевич О. М. Оцінка рівня інвестиційної безпеки в Україні. *Міжнародна економічна політика: наук. журнал* / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; голов. ред. Д. Г. Лук'яненко. 2012. Спец. вип.: у 2 ч. Ч. 2. С. 402-407.

7. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал, 2008. 386 с.

8. Денисенко М. П. Інвестиційне партнерство та його роль у прискоренні розвитку економіки. *Проблеми науки*. 2003. № 1. С. 15–23.

9. Підопригора Л. А. Проблема оптимізації ролі державного сектору економіки України як умова економічної безпеки. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 19–23.

10. The EBRD Transition Report 2012: 'Integration Across Borders' / European Bank for Reconstruction and Development, 2012. 172 p. URL: http://www.ebrd.com/downloads/research/economics/macrodata/sci.xls

11. Масштабная приватизация госпредприятий в Украине: как будет проходить и зачем это нужно. URL: https://www.segodnya.ua/economics/enews/kak-budet-prohodit-privatizaciya-gospredpriyatiy-i-zachem-eto-nuzhno-10901.html

12. Управление государственной собственностью в странах с переходной экономикой. Курс UNPAN. 242 с. URL: http://unpan1.un.org/ intra-doc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan041397.pdf

13. Майорова Т. В. Інвестиційний податковий кредит як непрямий метод фінансування інноваційної діяльності. *Економіка та держава.* 2015. № 2. С. 31–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_2_8

14. KPMG Audit (2013). Income tax and indirect taxes, as a state, companies and individuals respond to changes occurring in the world. URL: http://www.kpmg.com/UA/uk/IssuesAndInsights/Artic_lesPublications/Press_Releases/Pages/KPMGtax_rates.aspx (Accessed 3 January 2015).

15. Собкевич О. В. Проблеми реального сектора економіки України у контексті економічної безпеки держави: електронне наукове фахове видання / Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. 2017. Вип. 15. С. 136–141. URL: http://global-national.in.ua/archive/15-2017/26.pdf

16. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277.

17. Здійснення наукових досліджень і розробок у 2016 році. *Держстат України.* URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/dop/dop_ntd16.

18. Проблеми забезпечення економічної безпеки і сталого розвитку України / відп. ред. С. І. Пирожков, Б. В. Губський, А. І. Сухоруков. К.: НІУРВ, 2000. 130 с.

19. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». К.: НІСД, 2017. 928 с.

20. Randazzo A., Palatiello J. Knowing What You Own: An Efficient Government How-To Guide for Managing State and Local Property Inventories / Reason Foundation. 2016. URL: http://reason.org/files/how_to_manage_or_sell_state _property.

21. URL: https://utmagazine.ru/posts/12450-mobilizacionnaya-economica

Mykhalitska N. Y., Tsvaig Kh. I. Development of the Public Sector of the Economy as a Safeguard of Ukraine's Investment Security

This article explores the role of the public sector of Ukraine's economy as a factor affecting the status of the nation's investment security. It further demonstrates the dependence of GDP growth rate on the level of fixed capital investment in Ukraine. The calculations of the author showed that in Ukraine, about 60% of GDP growth is due to the level of investment in fixed assets. According to the calculations, an increase in the share of gross fixed capital investments by one percentage point leads to an annual growth rate of GDP growth of 2.2 percentage points.

The investment rate dropped from 17% in 2010 to 15.1% of GDP in 2016, while per capita GDP (in international 2011 USD and prices) decreased by 2% and reached USD 7,668, or 50.9% of the global average, in 2016.

The trend towards a supercritical reduction of the share of the public sector in the economy, which was 11.1% already in 2016 and may plummet down to 6% in the long run, has been identified. A case is also made for a new governance system in the public sector that would contribute to its development, increase real investment in the economy and ensure a sufficient level of investment security and expenditure on science and technology, and innovation in Ukraine.

Moving the focus of the Government's attention to stabilization reforms on structural, especially in the state sector of the economy, will increase the efficiency of state-owned enterprises, reduce the interference of state officials in the economic activity of enterprises, while simultaneously improving the efficiency of state regulation, to fully involve an investment and innovation resource for the implementation of technical and technological renovation of production and infrastructure.

The contribution dwells on improvements to the Tax Code of Ukraine that are required to stimulate domestic investment by internationally-owned companies and provide protection of the domestic economy from further offshorization.

Key words: *investment security, public sector, public sector share, fixed capital investment, investment rate.*

Стаття надійшла 6 червня 2018 р.